

lesarabrøv

Ein viðmerking

Eitt lítið uppskoyti til bræv, stílað til mín, í Dagblaðnum nr. 14, tann 22/2 1978.

Tað, eg segði um dagpeningaskipanina, er í stuttum hetta, at eg meti ábyrgdakenslu føroyinga soleiðis, at ikki verður henda skipanin kollrend av tí føroysku arbeiðarafjöldini.

Føroyingar eru soleiðis skikkaðir, at teir heldur vilja hava arbeiði enn sosialar veitingar, men at DAGPENINGASKIP- ANIN kemur, at trygg- leiki eisini verður veittur tí føroyska arbeiðara- stættini er bara gott, og tað er sanniliga uppá tíð- ina. Tað visur seg so oft- ani, at eru tað batar til ar- beids- og fiskimenn eru hesir oftani ringir at fáa

framdar, tá verður talað um búskap og annað mangt.

Nú visa tygum á, at vit eiga at vera varnir og ikki ganga ov nógv eftir donskum mynstri; her eru vit sanniliga samdir, men eitt stendur greitt, og her rokni eg eisini við, at vit eru samdir, at teirri føy- oysku arbeiðarafjöldini má tryggjast somu úr- tøku, sum húsarhaldið krevur.

Tað er greitt, at ongin er førur fyri at fremja alt, ANIN kemur, at trygg- leiki eisini verður veittur tí føroyska arbeiðara- stættini er bara gott, og tað er sanniliga uppá tíð- ina. Tað visur seg so oft- ani, at eru tað batar til ar- beids- og fiskimenn eru hesir oftani ringir at fáa

Ongin flokkur kann fremja flokksskrá sína í eini samgongu, men eyð- kenni og mál eiga ikki at verða slept, tó, sum tyg- um siga, forðar hetta ikki fyri positívum samarbeiði.

Viðvikjandi arbeiðs- urskiftunum í Danmark, eri eg ikki førur fyri at tala um, men eitt veit eg, annað lyndi er í føroying- inum, hann vil hava ar- beiði, so sum eg so mang- an havi nevnt, tí veit eg, at DAGPENINGASKIP- ANIN verður ikki koll- rend.

Eg kann nevna, at FYLKING á Tvøroyri, longu í 1949 setti uppskot um eina fólkatrygð; hetta bleiv fram í 1959.

Arbeiðarafjöldin hevur altíð verið tolin.

Eisini hevur Fylking í sersáttmála sínum við ar- beidsgevararnar á Tvø- oyri ein form fyri dag- peningaskipan.

Tó soleiðis, at í lokal- sáttmálanum var grein, sum segði:

»Kemur arbeiðari til skaðis undir arbeiði, og av tí gongur sjúkurl, sam-

bært læknaváttan, meira enn 14 dagar, verður gold- ið honum løn í 14 dagar við 50% gjaldi frá arbeiðs- gevara og 50% frá FYLK- ING.«

Hetta framdu arbeiðs- menn í 1949 og ikki hevur henda skipan tikið Fylk- ing ella ARBEIDS- GEV- ARAN av fótum.

Men, at hetta er og hevur verið gott, er einki at ivast í.

Eg verði noyddur at gera eina viðmerking til oddagreinina í sama Dag- blaði, har stendur soleiðis:

»Hvussu nógv almenn starvsfólk og pappíruss- arar skula hava løn fyr í forvalta henda skatta- og sjúkratryggingarsirkul — hesi skula væl eisini liva av skattapengum hjá ar- beidsmonnum — lögdi er, at Dagblaðið, sum um- boðar ein part av sam- gonguni, hevur slíkar

tankar; oddagreinin lítar væl flokkin, men so vita vit tað.

Dagblaðið harmar, at møguliga nokur starvsfólk fáa starv, og Dagblaðið harmast yvir brúkið av skattapengum arbeiðs- mansins.

Ja, dagpeningaskipanin kann brúkast til nógv.

Nú nevndu tygum, at skattamál vóru eitt av brøgdum samgongunnar. Her eru vit ikki samdir; eftir minari áskoðan er onki hent á hesum øki- num.

Tað eru eingir batar framdir fyri lágintøkuna og slettis ikki fyri arbeiðs- og fiskimannin. Í tí skat- talætta, sum eftir tykkara meining, varð framdur seinasta ár.

Men vit vælvild og rættferð skal visast ar- beidarastættini, má annað skinn takast um bak.

Eg segði fyrr í hesi grein, at hvør flokkur ikki kann fremja flokksmál í samgongu — men at eyð- kennini eiga ikki at verða slept. Ikki tykkara og heldur ikki okkara.

Okkara flokkur hevur havt, og fer framvegis at hava, til aðalmál at fremja ábøtur til gagns fyri ar- beidarastættina og eisini í samgongum royna at fáa so nógv við av aðalmálum okkara. Men tað hevur víst seg og tað gongur al- tið aftur, at ábøtur og vælvild fyri arbeiðara- stættina hevur altíð verið eitt hart hoyggj at draga, men vit fara ongantið at sleppa takinum.

Sum eitt uppskoyti kann nevast, at eg haldi, at DAGPENINGASKIP- ANIN eigur at verða um- sitin av VANLUKKU- TRYGGINGINI.

Sverre Midjord

gubreytir hava vit á summum stöðum. Inni í býnum standa bílar park- eraðir á hálvári gongu- breytini, og koma vit eitt lítið strekki út um mið- býin, so eru allar gongu- breytir lagdar við grúsi. Og tey, ið verða noydd til at koyra ein barnavogn á einari grúsutari gongu- breyt, fara ikki í býin við børnum teirra til stutt- leika og fyri at fáa friska luft.

Nei, orsaka, friska luft fært tú ikki í Havni. Eg havi hoyrt okkurt um, at tað er ikki loyvt bilum at standa í tómgongd, men henda lógin er møguliga ikki galdandi fyri bílarnar í Havni.

Roynið og leggið til merkis, tá ið bílar standa uttan fyri teir stóru handl- arnar í býnum, og teljið, hvussu nógvir, ið ikki standa í tómgongd. Eg vildi ynskt, at rørið har roykurin kemur út, var í vaksnamannahædd, so høvdu vit merkt, hvussu smábørn okkara hava tað, tá ið tey ganga framvið tí- likum bilum.

Eg havi ein illgruna um, at tað eru flest kvinnur, børn og gomul, sum enn eru til gongu í býnum, vit eru jú tann veikari part- urin í samfelagnum. Hetta er ivaleyst grundin til, at tað altíð er ein fyrminur at koyra í bili í býnum. Eg haldi, at tað átti at verið gjørt soleiðis, at tað ongin fyrminur var at fara í bili í býin. Eg kundi hugsa mær, at tað eingi parker- ingspláss vóru fyri privat- ar bílar mitt í býnum, og at vit finga bussar, sum koyrdu regluliga, fleiri

ferðir um dagin, úr mið- býnum og út til plássini, sum liggja uttanfyri býin. Triggir, fáa bussar dálka ikki nær so nógv sum tús- und bílar.

Vit høvdu kunna farið í býin uttan at skula renna undan bilum og anda ben- sinroyk niður í okkum... nei, eg má heldur gevast, hetta er alt ov gott til, at tað nakrantíð verður veru- leiki.

Huldakona

Við barnavogni í Havnar gøtum

Í gjár var eg fyrstu ferð í býnum við mínum nú mánaðar gamla barni — við øðrum orðum við barnavogni.

Fyri einum mána síðani var eg enn ein leysur kroppur, tað sama sum árin frammanundan. Hevði tó ofta hugsað um, hvussu keðiligt tað var í býnum við øllum bilunum. Ofta var leingi at bíða fyri at sleppa tvørtur um Fransabrekkuna, ofta vóru bílarnir trekir at steðga, tá ætlanin var at fara eftir teimum hvítu strikunum, og bilosurin var ofta ramur. Slíkt tarn- aði mær og irritaði meg, tá eg skuldi skunda mær gjøgnum býin. Men ikki verri enn so, at eitt frískt, ungt fólk kláraði seg.

Men í gjár!!

Knappliga er onki slør fyri eygunum eina løtu. Tað er samfelagið, sum er vitleyst og hjartaleyst. Tað stendur so spegils- klárt fyri mær. Onki pláss fyri seinabukkum, onki pláss fyri gongufólki!

Spakuliga lírki eg barnavognin upp á eina gongubreyt, hjólini vink- ulrætt inn á jaðarin fyri ikki at órógva barnið. Lit- la løtu seinni niður av aftur, tvørtur um ein veg, so upp aftur hinumegin. Umafutur og umafutur. Komi ikki úr stað. Eg sá ikki, at jaðarin var so hog- ur, legði óv seint merki til ein berktlett mitt á veg- num, varnaðist ikki, at jaðarin var burtur undir

høgra hjólinum osfr.

Í heilum okkurt áfátt. Barnið verður kastað aft- ur og fram, er ótrygt og grætur. Eg veni meg, royni at fara enn varislig- arí fram. Men nú ótolnast bílarnir, tí teir mugu bíða, meðan eg fjasi við at fáa vognin uppá. Eg geri hvat eg kann fyri ikki at irritera bílarnar og samstundis fara væl við barninum.

Longri niðri noyðist eg út á vegin, tí har slepst ikki eftir gongubreytini millum parkeraðar bílar og húsin. Har var gott at ganga. Nei, so kortanei um eg fari upp á aftur hasi gongubreyta-fjöllini. Hyggjandi beint fram spankuleri við við vogni- num fremstum eftir veg- num. Men skjótt fari eg at ivast. Bílarnir hyggja so irriteraðir eftir mær, on- ur fløytaðir, og ein letur, sum um hann ætlar at koyra beint á vognin. Nei, hatta tori eg kortini ikki at taka ábyrgdina av — og so eg upp á aftur gongubreytina.

Knappliga kemur ein lastbílur goysandi diesel- royk beint á okkum. »Barnið — tað verður eit- rað,« hugsi eg. Og so leggi eg til merkis, at bilosurin liggur tjúkkur allastaðni. Skal eg virkuliga lata barnið standa úti í hesum roykinum, meðan eg sjálv fari inn at keypa? Men eg má keypa, og eg má hava barnið við í vogni.

Men hví skal tað júst vera vit, mammur við

barnavognsbørnum, og okkara líkar, sum ikki skulu kunna brúka okkara felags bý at spáka í ella at fara til handils?

Fyri mær er orsøkin tann, at tað eru menn,

sum ráða, og at menn ikki enn hava fingið eyguni upp fyri, at teirra slagorð: nógv, stórt, dyrt og raskt eru avlodað og drepani fyri menniskjuni!

Anna

Daginstitutið

Vit liva í einum samfelagi stýrt av gomlum monn- um. Hesir somu menn hava funnið tað fyri gott at gera tað so torført sum møguligt hjá konufólki at fara til arbeiðis. T.d. er tað mest sum ómøguligt at fáa börnini forsvarligt passað. Í Havni eru bið- listarnir til vøggustovur og barnagarðar so langir, at tú ofta mást bíða í 3—4 ár at fáa barn titt inn. Kommunala dagpleygan er illa tilrættislegd og hevur eisini biðitíð upp á meira enn eitt hált ár. Fritíðarheim til børn í skúlaaldri finnst als ikki. Privat pleypa og gentu í húspláss eru dýrar loysn- ir, og harafturat hevur tú onga trygd fyri, at barn titt hevur tað gott hjá hesum ofta ókenda fólki. Eftir er standard loysnin í Føroyum: ommurnar. Tær, sum eitt heilt liv hava verið bundnar av egnum børnum, skulu nú, tey eru fløygd, aftur heft- ast av ommubørnum.

Hetta halda teir gomlu menninir vera sera rimi- ligt og natúrligt, tí soleið- is hevur tað altíð verið í Føroyum. Men tíðirnar eru broyttar.

Fyri tað fyrsta noyðast flestu kvinnur at arbeiða

av figgarligum grundum, hóast lönarviðurskifti og skattalóg eru so vørðin, at úrtøkan ofta er ógvuliga litil.

Og tann útviklingin, sum skilti heim og ar- beidsstað, hevur gjørt, at heimíð ikki longur er tað besta stað á jørð — hvørki hjá børnum ella vaksnum. Eisini er umráðandi at fleiri kvinnur koma sær upp í har politiskar og aðrar avgerðir verða tikn- nar.

Tí er upplagt at krevja daginstitutið. Og tað so nógvur og góður, at hvør kvinna, sum noyðist ella vil til arbeiðis, kann fara, uttan at börnini skulu líða undir tí. Tvørt- urimóti áttu øll børn — eisini hjá heimagangandi mammum/pápm — at hava rætt til vegleiðing og stuðul av fólki, sum er lært innan barnauppal- ing.

At hetta er ein uppgáva hjá tí almenna, er sclar- klárt. Børnini eru tey, sum skulu mynda kom- andi samfelag og tí tað mest umráðandi stað at leggja ilogur samfelags- ins.

Jóngerð

P.S. Hví má tað vera eitt kvinnumál at fáa fleiri daginstitutið?